

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.12.10](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.10)

УДК: 330.341:378

*I. В. Яцишина,
д. е. н., професор кафедри економіки підприємства,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський
ORCID ID: 0000-0002-9107-7980*

СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УКРАЇНІ

*I. Yashchyshyna
Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Enterprise Economics,
Kamyanets-Podilskyi National Ivan Ohienko University*

STRATEGIC BASIS OF IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS BY ENTERPRISES IN UKRAINE

Визначено, що Україна офіційно проголосила курс на реалізацію цілей сталого розвитку (ЦСР) на усіх рівнях економіки, однак констатувати реальну роботу з досягнення ЦСР можна лише коли бізнес долучиться до цієї роботи в площині стратегічного планування і її втілення.

Виявлено інституційні та методичні проблеми щодо вивчення досвіду вітчизняних підприємств зі сталості. Досліджено, що найчастіше український бізнес формує окремі стратегії зі сталого розвитку і спрямовує свої зусилля на реалізацію певних ЦСР. Переважна більшість заходів зі сталості направлена на вирішення соціальних проблем громад, на території яких працює бізнес, і проєкти з посилення соціальної відповідальності та мотивації власних працівників. Підприємства співпрацюють переважно із недержавними організаціями, закладами освіти та органами місцевого самоврядування. Тому надалі необхідно сформуванню методичне забезпечення та розробити інституційний механізм впровадження і моніторингу реалізації ЦСР підприємств.

The problem of sustainable development is relevant for the economic development of mega, macro, mezzo, and micro levels. The study determines that Ukraine has officially announced the course for achieving the sustainable development goals (SDG) at all economic levels. However, it is possible to state the actual work with the achievement of the SDG only if the business joins this work in the field of strategic planning and implementation of strategy in the practical functioning of enterprises.

Involving business into achieving the SDG brings public and private benefits, competitive advantages, which is the basis for the inclusion of SDG in the strategic goals of enterprises, development of indicators and performance indicators, formation of their resources, the appointment of responsible and implementation of actions, measures, and practices.

World practice shows a high interest of consumers and business representatives in the implementation of sustainability for enterprise development. Ukrainian enterprises are also involved in the implementation of the SDG, but the study of their experience is complicated by the lack of a unified methodological approach to the formation of sustainability reports; systematic reporting on sustainability; institutional support for the collection, accumulation, and processing of

such information. The analysis of available data showed that Ukrainian business often develops individual strategies for sustainability, directs its efforts to achieve socially-oriented sustainable development goals (decent work and economic growth; quality education; good health and welfare). The vast majority of sustainability measures deal with the problems of communities, where businesses operate, and projects of strengthening the social responsibility and motivation of their employees. Enterprises cooperate with non-governmental organizations, educational institutions, and local governments.

Therefore, the prospects for further research on this issue lie in the field of methodological justification and development of an institutional mechanism for implementing and monitoring the implementation of sustainable development goals of enterprises, the study of best practices.

Ключові слова: *сталий розвиток; цілі сталого розвитку; стратегія розвитку підприємства; стратегічні цілі.*

Keywords: *sustainable development; sustainable development goals; enterprise development strategy; strategic goals.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Концепція сталого економічного розвитку визнана світовою спільнотою як базова ідеологія розвитку людства у XXI ст. Починаючи із 2015 р., коли відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку у Нью-Йорку, глобальна концепція сталості ґрунтується на реалізації Цілей сталого розвитку 2030 – сімнадцяти ключових напрямків розвитку економіки мега, макро, мезо та мікро рівнів. Україна також приєдналась до досягнення глобальних завдань та адаптувала глобальні Цілі сталого розвитку (ЦСР) до вітчизняних реалій, що відобразилось в Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [1]. У 2020 р. було прийнято Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [2]. Однак реальна робота щодо досягнення Цілей сталого розвитку можлива лише тоді, коли проголошений державою курс на досягнення сталості стане складником формування і реалізації стратегії розвитку підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання стійкого розвитку підприємств є предметом вивчення багатьох теоретичних та прикладних досліджень. Вагому роль в науковому доробку проблематики сталого розвитку відіграли такі науковці, як І. Ансофф, Г. Дейлі, П. Друкер, Б. Карлофф, Г. Клейнер, Ф. Котлер, Г. Минцберг, Ф. Тейлор, А. Томпсон., А. Файоль. Методологічні основи щодо управління сталим розвитком соціально-економічних систем різних рівнів заклали вчені: В. Геєць, В. Герасимчук, В. Гросул, Б. Данилишин, С. Деркач, О. Захарченко, С. Козловський, Л. Мельник, С. Міщенко, В. Пономаренко, О. Равнеєва та ін. Однак поза увагою вчених й досі залишаються питання, пов'язані з формуванням стратегічних засад реалізації глобальних цілей сталого розвитку підприємствами.

Формулювання цілей статті. Метою нашого дослідження є аналіз теоретичних та прикладних аспектів імплементації цілей сталого розвитку у стратегічне управління вітчизняними підприємствами.

Виклад основного матеріалу дослідження. В цілому під стратегією підприємства мають на увазі визначення довгострокових цілей і пріоритетів підприємства, формування переліку і послідовності (моделі) дій та розподіл ресурсів, необхідних для їх досягнення [3]. Як правило «стратегічні цілі повинні відповідати місії підприємства, його стратегічній концепції, цінностям та стратегічним напрямкам, які визначені з урахуванням сильних та слабких сторін підприємства, його можливостей та потенційних загроз» [4, с.18].

Однак стратегічна концепція розвитку підприємства має формуватися з урахуванням базових тенденцій державної економічної політики. У практичному плані це зумовлює необхідність постійного коректування стратегічних цілей розвитку підприємства у межах таких взаємозв'язків: зміна цілей економічної політики держави – коректування стратегічних цілей підприємства – реалізація цілей. Тому починаючи із 2017 р., коли Україна приєдналась до реалізації Цілей сталого розвитку, частина вітчизняних підприємств розпочала процес імплементації глобальних ЦСР до своїх стратегічних планів.

Формуючи стратегічні цілі суб'єкти господарської діяльності керуються можливістю прямо або опосередковано отримати нові вигоди або зменшити наявні витрати. І це якраз той випадок, коли інтереси бізнесу та суспільства в цілому співпадають (див. табл. 1).

Таблиця 1.
Вигоди від залучення бізнесу до досягнення ЦСР

Суспільні переваги	Переваги для бізнесу
<p>1. Використання суттєвого впливу бізнесу на забезпечення економічного зростання, підвищення продуктивності праці та створення робочих місць – основних двигунів прогресу.</p> <p>2. Доступ до інновацій приватного сектора щодо технологій, продуктів, послуг, процесів та бізнес-моделей.</p> <p>3. Створення можливостей для досягнення масштабу за рахунок використання знань компаній щодо розробки бізнес-моделей для задоволення конкретних потреб клієнтів шляхом масштабування.</p> <p>4. Поєднання інвестицій державного сектора в рамках державної допомоги з корпоративними благодійними, соціальними чи комерційними інвестиціями бізнесу.</p> <p>5. Доступ до додаткових інновацій, ноу-хау та навичок.</p> <p>6. Створення альянсів для сприяння відповідальній соціальній та екологічній практиці, а також розповсюдження більш широких цінностей і норм, таких як захист і повага до прав людини, сприяння ефективному управлінню та підзвітності, а також посилення інтеграції та рівності</p>	<p>1. Забезпечення довгострокового процвітання бізнесу за рахунок поліпшення стану навколишнього середовища та екосистем у сферах діяльності підприємств.</p> <p>2. Визначення та ефективне управління матеріальними ризиками та витратами.</p> <p>3. Створення репутації, стратегічне позиціонування на ринку та забезпечення так званої ліцензії на діяльність на відповідному ринку (створення владою сприятливого клімату для розвитку бізнесу на певній території).</p> <p>4. Зміцнення відносин з працівниками, споживачами та іншими зацікавленими сторонами на основі спільних цінностей і прагнень.</p> <p>5. Створення або спрощення доступу до нових ринків. Інновації технологій, продуктів, послуг та бізнес-моделей, які сприяють розвитку ЦСР, поряд з іншим забезпечують для бізнесу можливість отримати доступ до нових ринків та сприяють зростанню існуючих ринків за рахунок зміцнення конкурентоспроможності компаній.</p> <p>6. Вирівнювання ділової активності з баченням лідерства компанії та очікуванням своїх співробітників, споживачів і клієнтів</p>

Складено за джерелом [5]

Базуючись на наявному на сьогодні досвіді та проведених у цій сфері дослідженнях, можна зазначити, що активна участь підприємств в реалізації ЦСР принесе їм низку позитивів:

- зростання прибутковості, особливо в довгостроковій перспективі;
- розширення ринків збуту, як за рахунок формування нових так і зростання існуючих.
- отримання конкурентних переваг.

Автори [6] дослідили такі переваги у розрізі ЦСР (див. табл. 2).

Таблиця 2.
Конкурентні переваги для бізнесу, набуті внаслідок долучення до реалізації ЦСР

ЦСР	Суть переваг
Ціль 1. Подолання бідності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання споживчого попиту 2. Зростання існуючих ринків 3. Створення нових ринків, в тому числі за рахунок виробництва «соціально інклюзивних» категорій товарів і послуг 4. Зростання робочої сили
Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання споживчого попиту на різні види продукції внаслідок задоволення базових потреб 2. Створення нових ринків, в тому числі за рахунок виробництва «соціально інклюзивних» категорій товарів і послуг 3. Можливості трансферу передових технологій в АПК 4. Зростання робочої сили
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання споживчого попиту 2. Зростання робочої сили 3. Перспективи реалізації нових проектів в сфері охорони здоров'я, в тому числі у форматі
Ціль 4. Якісна освіта	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання рівня кваліфікації робочої сили 2. Нові послуги та інноваційні рішення на ринку в сфері освіти і культури
Ціль 5. Гендерна рівність	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення робочої сили 2. Поліпшення якості робочої сили за рахунок підвищення конкуренції на ринку праці 3. Зростання попиту на певні товари і послуги з боку жіночого населення (наприклад, в сфері освіти)
Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нарощування працездатного населення 2. Поліпшення показників здоров'я нації 3. Скорочення ризиків, пов'язаних з управлінням трудовими ресурсами 4. Додаткові можливості розвитку існуючих ринків (наприклад, громадського харчування) 5. Перспективи реалізації нових проектів
Ціль 7. Доступна та чиста енергія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Трансфер передових технологій у сфері енергетики 2. Розширення поставок енергозберігаючого обладнання 3. Зниження витрат за рахунок локалізації виробництва 4. Отримання податкових пільг і субсидій з боку держави (наприклад, feed-in tariff)
Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зниження соціально-економічних, політичних і валютних ризиків 2. Стабільний споживчий попит 3. Нові робочі місця
Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість локалізації виробництва 2. Створення нових продуктів, ринків збуту і споживання 3. Підвищення продуктивності існуючих ринків (наприклад, у сільськогосподарській галузі) 4. Можливості виходу місцевих компаній на зовнішні ринки (експорт)
Ціль 10. Скорочення нерівності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання платоспроможного попиту 2. Залучення більш широких верств населення до трудової діяльності 3. Зниження соціальної напруги в регіоні присутності
Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нові ринкові ніші в сфері підвищення стійкості 2. Скорочення екологічних і соціальних ризиків 3. Перспективи реалізації спільних проектів
Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату Ціль 14. Збереження морських ресурсів Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші	<ol style="list-style-type: none"> 1. Довгостроковий доступ до ресурсів і природного капіталу 2. Підвищення конкурентоспроможності за рахунок створення нових ринків і диференціації продукції (виробництво екологічно чистих і сертифікованих товарів, а також інноваційних продуктів і рішень) 3. Задоволення специфічного попиту і лояльність з боку соціально та екологічно відповідальних споживачів 4. Зниження витрат за рахунок раціонального управління ресурсами 5. Розширення можливостей участі в системі «стійких» державних закупівель
Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зниження політичних (інституціональних) і соціальних ризиків 2. Зниження соціальних ризиків
Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Встановлення міцних і довірчих зв'язків з різними групами стейкхолдерів 2. Перспективи створення і реалізації спільних взаємовигідних проектів

Складено за джерелом [6]

Теоретичні обґрунтування конкурентних переваг бізнесу щодо реалізації ЦСР знаходять підтвердження і прикладними дослідженнями. Так, згідно із результатами соціологічного опитування [7], проведеного компанією Price Waterhouse Coopers (PWC) серед пересічних громадян в 2016 р., 90 % респондентів, визнають важливим, щоб бізнес залучився до досягнення ЦСР. При цьому 78 % з них відзначили, що готові надати перевагу при купівлі товарів і послуг тим компаніям, які беруть участь у реалізації ЦСР.

Стратегічний план діяльності підприємства як правило розробляють на основі 3-10 довгострокових стратегічних цілей, запланованих до виконання на майбутні 5-10 років. Одним із найважливіших етапів стратегічного планування є формулювання пакету стратегічних цілей (див. рис. 1), оскільки останнє впливає на конкретизацію довгострокових напрямків та визначення тактичних цілей, а також на призначення осіб, відповідальних за їх виконання [4, с.19].

Кожна ціль підприємства потребує опису та обґрунтування, оскільки є внеском до загального стратегічного напрямку. Цілі сталого розвитку мають бути включені до довгострокового плану на рівні визначення стратегічної мети. Для цього підприємство має: дібрати конкретні ЦСР, які відповідають загально стратегічним напрямкам розвитку; до кожної із обраних ЦСР визначити завдання, дії, заходи та відповідальних осіб; угрупувати індикатори їх досягнення.

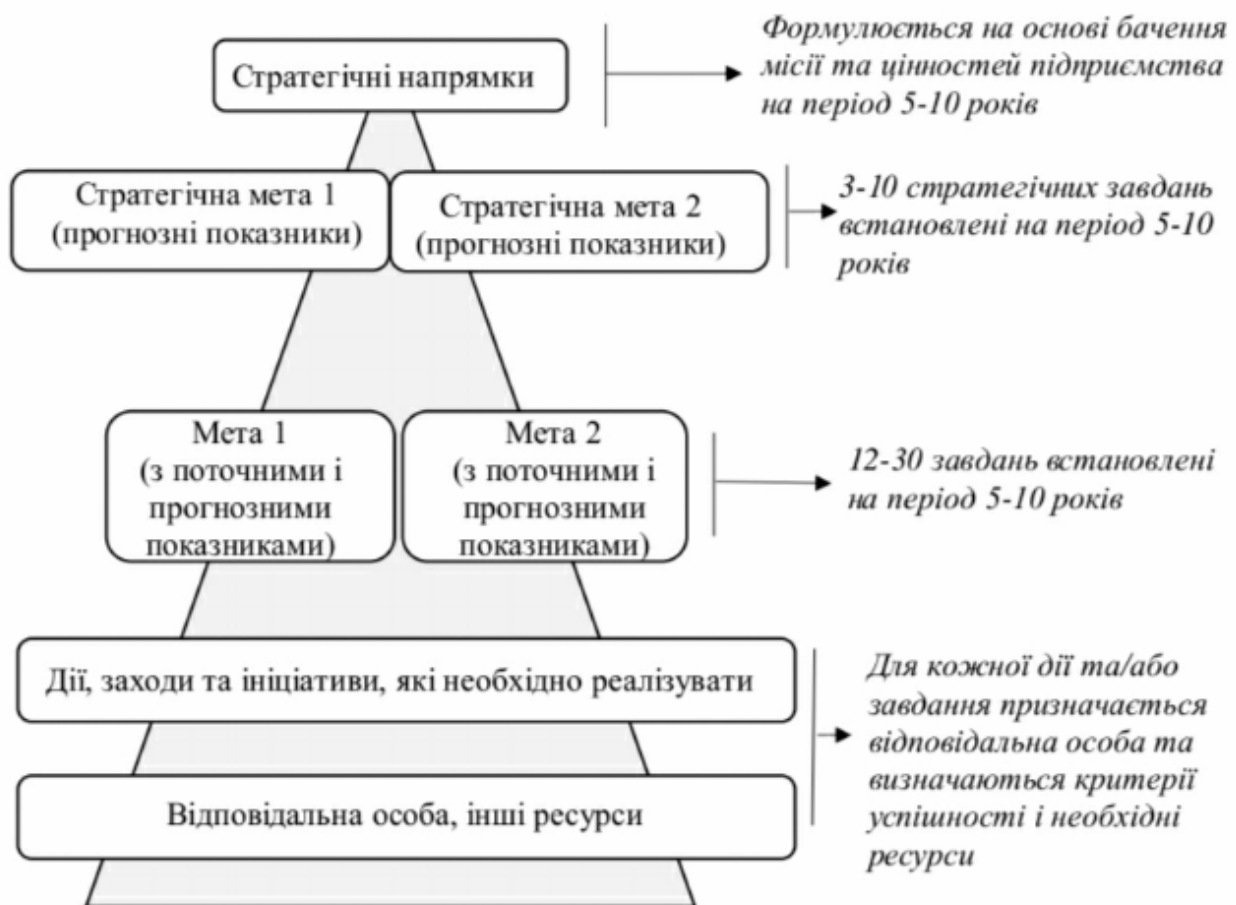

Рис. 1. Процес формування стратегічних цілей підприємства.

Джерело [4]

Оскільки стратегування ЦСР знаходиться у площині пересіку приватних та суспільних інтересів, то низка міжнародних організацій долучилась до розробки методичного і організаційного інструментарію, спрямованого на спрощення процесу стратегічного планування сталості підприємствами.

Зокрема Глобальний договір ООН розробив проект Компас ЦСР (SDG Compass) [8], що є керівництвом для компаній, яке покликане допомогти вибудувати бізнес-стратегії відповідно до Цілей сталого розвитку, а також чітко визначити індикатори і виміряти внесок в їх досягнення. Компас цілей сталого розвитку фактично описує певний алгоритм конкретизованих дій для підприємств (див. табл. 3).

Таблиця 3.
Характеристика Компасу цілей сталого розвитку

№ зп	Послідовність дій	Суть
01	Усвідомлення ЦСР	Компаніям допомагають ознайомитись із кожною з ЦСР.
02	Визначення пріоритетів	З метою охоплення найбільш вагомих бізнес-можливостей і представлених ЦСР та зменшення ризиків компанії заохочуються визначити свої пріоритети на основі оцінки своїх позитивних та негативних, актуальних та майбутніх впливів на ЦСР протягом всього ланцюга формування вартості.
03	Встановлення цілей	Визначення цілей є критично важливим для успіху бізнесу. Це також допомагає розвивати спільні цінності та кращий рівень продуктивності всередині організації. Шляхом інтегрування ЦСР до основних стратегічних цілей компанії її керівництво може продемонструвати свою увагу до питань сталого розвитку. За кожною з ЦСР пропонується приблизний перелік можливих вимірників-індикаторів їх досягнення.
04	Інтегрування	Інтегрування принципів сталості до основних стратегічних цілей бізнесу, а також впровадження шляхів виконання завдань сталого розвитку в усіх сферах функціонування компанії – це ключ до успіху в досягненні поставлених цілей. З метою досягнення спільних цілей або подолання спільних викликів компанії все більше схильні долучатись до партнерства в межах галузі або з урядами та неурядовими організаціями впродовж всього ланцюга формування вартості.
05	Звітування та поширення інформації	Цілі сталого розвитку надають компаніям можливість звітувати про ступінь їх виконання за допомогою узагальнених індикаторів та спільних пріоритетів, а також шляхом заповнення нефінансових звітів.

Складено за джерелом [8]

Для полегшення процесу добирання і включення конкретних цілей сталого розвитку до стратегічних планів підприємств Консультативний комітет по бізнесу і підприємництву при ОЕСР (Business and Industry Advisory Committee to the OECD – BIAC) опублікував документ, який визначив основні мікроекономічні аспекти стійкого розвитку та визначив роль бізнесу у досягненні кожної з сімнадцяти ЦСР [9].

З метою розширення імплементації ідеї сталості на підприємствах і в організаціях Глобальна ініціатива зі звітності (GRI) – некомерційна організація, що сприяє економічній, екологічній та соціальній стійкості – розробила ґрунтовне Керівництво зі звітності у сфері сталого розвитку [10], що широко використовується компаніями для спрощення стратегічного і тактичного планування та звітування щодо сталого розвитку у всьому світі. Використання зазначеного Керівництва є особливо важливим для іноземних компаній, які працюють на ринках країн, що розвиваються. Часто вирішальним фактором для притоку іноземного капіталу на ринки таких держав є доступність дешевих сировинних і трудових ресурсів, низькі вимоги до соціальної та екологічної безпеки, відсутність законодавчо закріплених норм, які регламентують характер роботи іноземних компаній. Зазвичай іноземний інвестор сприймається як спосіб вирішення багатьох економічних проблем. Однак, іноземні компанії, перед усім дбають про максимізацію прибутку і їх долучення до реалізації ЦСР стає вагомим чинником мотивації до реалізації соціальних та екологічних задач суспільного розвитку на території країн-реципієнтів.

На сьогодні все більше представників бізнесу опікуються питаннями сталого розвитку та діють у напрямку досягнення ЦСР іноді навіть активніше, ніж національні уряди, на яких лежить безпосередня відповідальність у цій сфері. Глобальним договором ООН спільно з ірландською мультинаціональною консалтинговою та аутсорсинговою компанією Accenture у 2016 р. було проведено опитування «Порядок денний на 2030 р.: вікно можливостей» щодо реалізації цілей сталого розвитку ООН серед 1000 генеральних директорів найбільших компаній світу, які працюють більше як в 100 країнах у понад 25 галузях економіки [11]. Дослідження виявило наступне:

- 89% респондентів визнають, що зобов'язання зі сталого розвитку реально впливають результати діяльності компаній;
- 80% керівників компаній вважають, що демонстрація своєї залученості до вирішення соціальних питань створює додаткові вигоди та вирізняє компанію серед конкурентів;
- 73% опитаних зауважують, що не існує єдиних підходів до звітування і представники бізнесу повинні розробити загальноприйнятні індикатори для вимірювання результатів втілення ЦСР.

Однак за даними дослідження ООН 2020 року [12] лише 46% компаній світу інтегрують Цілі сталого розвитку у свої стратегічні плани.

Українські підприємства також долучаються до реалізації ЦСР, включаючи останні до стратегій розвитку. Однак вивчення досвіду українських компаній у реалізації ЦСР ускладняється наступними обставинами:

- 1) підґрунтям для узагальнень мають слугувати конкретні дані та звіти підприємств. Оскільки звіти зі сталого розвитку, як і інша нефінансова звітність, не є обов'язковою для суб'єктів господарювання, то формує такі звіти лише незначна частка підприємств;

2) підприємства, які заповнюють звіти зі сталого розвитку, поділяються на дві групи – одні заповнюють нефінансові звіти за рекомендаціями GRI, а інші, що є підписантами Глобального договору ООН, – Звіти з прогресу організацій. Ці два види звітів мають дещо спільне, оскільки включають показники сталості, але різняться методичними підходами, критеріями та вимірниками;

3) на сьогоднішній день не існує єдиної інституції, яка б такі звіти акумулювала, систематизувала та аналізувала. Найбільш розповсюдженим джерелом інформації про заповнені звіти компаній є їх офіційні веб-сайти;

4) компанії практикують використання вільної форми нефінансового звіту, тобто формують індивідуальні підходи щодо інформаційного наповнення звітів, що ускладнює їх порівняльний аналіз;

5) має місце несистематичність нефінансового звітування в різні роки і тому часто відсутні порівняльні дані в динаміці, навіть в розрізі окремих підприємств;

6) часто нефінансові звіти містять замало інформації про діяльність компаній;

7) нефінансові звіти не мають чіткої методології щодо організації збору, реєстрації, обробки і подання інформації, не корелюють із бухгалтерською звітністю компаній, що зменшує їх достовірність.

У Добровільному національному огляді щодо Цілей сталого розвитку в Україні [1, с. 4] відзначено, що за підсумками 2019 р. наша країна у цілому досягла певного прогресу за п'ятнадцятью з сімнадцяти Цілей, при цьому конкретний внесок бізнесу узагальнити складно. Однак український Центр «Розвитку КСВ», який з 2016 р. щорічно проводить Конкурс кейсів з корпоративної соціальної відповідальності, зібрав упродовж 4 років 116 кейсів від 64 компаній та 40 нефінансових звітів 21 компанії з числа найбільших платників податків, що уможливило проведення певних узагальнень.

Добровільний національний огляд досягнення ЦСР зазначає, що перший (адаптаційний) період досягнення Україною цілей сталого розвитку завершився. Для країни настає вирішальний період, протягом якого національні завдання цілей сталого розвитку повинні бути виконані. Без стратегічного бачення, структурних перетворень в економіці, управлінні, соціальній політиці країні не обійтися. Бачення трансформаційних процесів в економіці України протягом наступного десятиліття свідчить про те, що суспільний запит на перетворення, створення нової моделі стійкої економіки досить високий. В цих умовах компаніям потрібно імплементувати ЦСР у стратегії розвитку [1, с.6].

Вітчизняні компанії, які заповнюють нефінансову звітність розробляють окремі стратегії зі сталого розвитку або інтегрують ЦСР у наявні стратегії. В 2019 р. більше половини обстежених компаній реалізовували саме стратегії зі сталого розвитку. Варто зазначити, що розробка окремих стратегій зі сталого розвитку є більш поширеною практикою серед транснаціональних корпорацій, яку продовжують вітчизняні філії (Nestlé, Carlsberg Group, CRH, Lifecell, Coca-Cola Beverages Ukraine та ін.). Визначимо якими напрямками сталого розвитку найбільше опікуються компанії (див. табл. 4).

Таблиця 4.

Рейтинг ЦСР за кількістю згадок у нефінансовій звітності компаній за 2015-2019 рр.

Цілі сталого розвитку	Кількість згадок ЦСР у звітах	Рейтинг
Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання	70	1
Ціль 4. Якісна освіта	62	2
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя	59	3
Ціль 5. Гендерна рівність	52	4
Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво	52	5
Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура	48	6
Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші	45	7
Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку	43	8
Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови	41	9
Ціль 7. Доступна та чиста енергія	41	10
Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад	41	11
Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату	40	12
Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути	33	13
Ціль 10. Скорочення нерівності	31	14
Ціль 1. Подолання бідності	25	15
Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства -	16	16
Ціль 14. Збереження морських ресурсів	16	17

Побудовано за даними джерела [1]

Найчастіше український бізнес впроваджує практики, дії та заходи, які спрямовані на досягнення трьох цілей: Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання; Ціль 4. Якісна освіта; Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя. При цьому найменш значимими для компаній були такі цілі: Ціль 1. Подолання бідності; Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства; Ціль 14. Збереження морських ресурсів.

Розглянемо які саме практики та конкретні заходи реалізують обстежені компанії у розрізі найбільш значимих для них ЦСР (див. табл. 5).

Таблиця 5.
Заходи щодо досягнення Цілей сталого розвитку підприємствами за 2016–2019 рр.

Цілі сталого розвитку	Заходи
Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання	<ul style="list-style-type: none"> - програми розвитку корпоративної культури; - підтримка співробітників у занятті спортом, медичне страхування співробітників; - програми навчання основ підприємництва і культури ведення бізнесу; - стажування і працевлаштування молоді; - програми корпоративного волонтерства з благоустрою, допомоги нужденним; - розробка законопроектів; - поширення ідей сталого розвитку серед співробітників
Ціль 4. Якісна освіта	<ul style="list-style-type: none"> - профорієнтаційна робота зі старшокласниками; - стажування студентів у компаніях; - проведення навчальних курсів у ВНЗ і на базі компаній; - оснащення навчальних закладів обладнанням і устаткуванням; - запровадження навчання дітей у лікарнях; - проведення курсів програмування та IT-грамотності для дітей та дорослих із сільської місцевості, навчання проектних технологій дітей із сільської місцевості; - популяризація STEM-освіти; - програми лідерства для дітей співробітників; - освітні програми для держслужбовців; - освітні програми з формування soft skills; - підготовка дітей із шкіл-інтернатів до складання ЗНО; - програми підвищення професійної підготовки викладачів
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя	<ul style="list-style-type: none"> - відрахування суми від проданого товару або послуги для закупівлі обладнання, устаткування, ліків для хворих дітей; - впровадження проектів SMS-благодійності; - підтримка і розвиток каністерапії; - придбання устаткування або медичного обладнання; - марафони, футбольні турніри; - лекції, листівки про здоровий спосіб життя; - підтримка дитячих футбольних команд; - підтримка занять спортом та активним відпочинком співробітників; - збір коштів для допомоги дітям з вадами серця; - безкоштовна діагностика зору дітей

Складено за даними джерела [1]

Навіть узагальнений аналіз приведених заходів компаній свідчить, що переважна їх частина спрямовується на вирішення соціальних проблем громад, на території яких працює бізнес, та проекти, спрямовані на посилення соціальної відповідальності та мотивації власних працівників. Багато практик спрямовані на підтримку і сприяння розвитку дітей та молоді. Серед найбільш поширених практик – освітні заходи з формування soft skills, навичок програмування; передання медичним закладам устаткування, ліків для лікування хворих дітей; програми стажування і працевлаштування молоді тощо.

Реалізуючи ЦСР український бізнес демонструє досвід взаємодії з органами влади у вирішенні гострих соціальних проблем. Зокрема, під час пандемії COVID-19 підприємства здійснили низку заходів задля оснащення лікарень устаткуванням, засобами захисту; допомоги соціально незахищеним категоріям населення тощо.

Український бізнес більше орієнтований на співпрацю з неурядовими організаціями (в т. ч. і з благодійними фондами) та навчальними закладами, ніж на співпрацю з органами влади та іншими бізнес-структурами [1, с.9-10]. Адже саме неурядові організації в Україні є ініціаторами багатьох соціальних ініціатив, які згодом підтримує бізнес. 25% партнерів у реалізації ЦСР підприємств складають навчальні заклади, оскільки саме освітні заходи та програми профорієнтації і стажування є найбільш поширеними практиками компаній у реалізації Цілей сталого розвитку (табл. 5). Така ситуація зумовлена потребою підприємств у кваліфікованих кадрах і бажанням адаптувати знання, вміння, компетенції здобувачів вищої освіти до реальних вимог ринку праці.

У цілому варто зазначити, що українські компанії не вимірюють свій вплив на досягнення цілей сталого розвитку, оскільки переважна більшість із них описує виконання підцілей зі сталості та окремих завдань вербально і не визначає конкретних індикаторів для вимірювання внеску в їх досягнення.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведене дослідження дає змогу визначити, що Україна офіційно проголосила курс на реалізацію цілей сталого розвитку на усіх рівнях економіки. Однак констатувати реальну роботу з досягнення ЦСР можна лише коли бізнес

долучиться до цієї роботи в площині стратегічного планування і втілення стратегії в практику функціонування підприємства.

Залучення бізнесу до досягнення ЦСР приносить суспільні і приватні вигоди, конкурентні переваги, що є підґрунтям для включення ЦСР до стратегічних цілей підприємств, розробки показників та індикаторів виконання, формування їх ресурсного забезпечення, призначення відповідальних та впровадження дій, заходів і програм з реалізації запланованого.

Світова практика засвідчує високу зацікавленість споживачів і представників бізнесу до імплементації сталості у розвиток підприємств. Українські підприємства також долучаються до реалізації ЦСР, однак вивчення їх досвіду ускладнюється відсутністю: єдиного методичного підходу до формування звітів зі сталості; систематичного звітування зі сталості; інституційного забезпечення щодо збору, акумулювання та обробки такої інформації. Аналіз доступних даних показав, що найчастіше український бізнес спрямовує свої зусилля на реалізацію соціально-орієнтованих цілей сталого розвитку (Гідна праця та економічне зростання; Якісна освіта; Міцне здоров'я і благополуччя). Переважна більшість заходів зі сталості спрямовується на вирішення соціальних проблем громад, на території яких працює бізнес, і проекти, спрямовані на посилення соціальної відповідальності та мотивації власних працівників. Підприємства співпрацюють з де більшого із недержавними організаціями, закладами освіти та органами місцевого самоврядування. Тому перспективи подальших досліджень з визначеної проблеми лежать у площині методичного обґрунтування та розробки інституційного механізму забезпечення впровадження і моніторингу реалізації цілей сталого розвитку підприємств.

Список літератури.

1. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. К: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 176 с.
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України № 722/2019, від 30 вересня 2019 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>. (дата звернення 12.12.2021 р.).
3. Кухарук А. Особливості стратегічного управління економічною стійкістю підприємств. *Підприємництво та інновації*. 2018. №6. С. 68-75.
4. Методичні рекомендації щодо складання стратегічних планів підприємствами державного сектору. К: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 24 с.
5. Universality and the SDGs: A Business Perspective – 2016. SDG Fund. URL: <http://www.sdgfund.org/universality-and-sdgs> (дата звернення 10.11.2021 р.).
6. Завьялова Е., Старикова Е. Современные тенденции участия бизнеса в реализации социальноориентированных целей устойчивого развития. *Управление: проблемы и перспективы*. 2018. №3(48) URL: <https://mgimo.ru/upload/iblock/94d/%D0%A6%D0%A3%D0%A0%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf> (дата звернення 12.12.2021 р.).
7. Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals. 2015. PwC. URL: www.pwc.com/sdg (дата звернення 01.12.2021 р.).
8. Посібник для досягнення Цілей сталого розвитку в сфері бізнесу. ООН. URL: http://sdg.org.ua/images/Compass_Guide_2015_ukr_web_1.pdf (дата звернення 24.11.2021 р.).
9. The Sustainable Development Goals: Business, BIAC, and the OECD. OECD. 2015. URL: <http://biac.org>. (дата звернення 14.11.2021 р.).
10. The official site of GRI. Sustainable Development Strategy. 2017. URL: <https://www.globalreporting.org/information/currentpriorities/sustainabledevelopment/Pages/default.aspx> (дата звернення: 22.10.2020).
11. Маркіна І.А. Світові тенденції реалізації концепції сталого розвитку. *Вісник Приазовського державного технічного університету : зб. наукових праць*. 2016. Вип. 32. С. 77–83.
12. Progress towards the Sustainable Development Goals. Report of the Secretary-General US. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2020/secretary-general-sdg-report-2020--EN.pdf> (дата звернення: 22.10.2020).

References.

1. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2017), *Tsili staloho rozvytku: Ukraina*. Natsionalna dopovid. [Sustainable Development Goals: Ukraine. National report], Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
2. President of Ukraine (2019), Decree “On the Goals of Sustainable Development of Ukraine for the period up to 2030”, available at: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>. (Accessed 12.12.2021).
3. Kuharuk, A. (2018), “Features of strategic management of economic stability of enterprises”, *Entrepreneurship and innovation*, Vol. 6, Pp. 68-75.
4. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2017), *Metodychni rekomendatsii shchodo skladannia stratehichnykh planiv pidpriemstvamy derzhavnoho sektoru* [Methodical recommendations on drawing up strategic plans by public sector enterprises], Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
5. SDG Fund (2016), “Universality and the SDGs: A Business Perspective”, available at: <http://www.sdgfund.org/universality-and-sdgs> (Accessed 10.11.2021).
6. Zavyalova, E. and Starikova, E. (2018), “Modern trends in business participation in the implementation of socially oriented goals of sustainable development”, *Menedzhment: problemy upravleniya*, vol. 3(48), available at:

<https://mgimo.ru/upload/iblock/94d/%D0%A6%D0%A3%D0%A0%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf> (Accessed 12.12.2021).

7. PwC (2015), “Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals”, available at: www.pwc.com/sdg (Accessed 01.12.2021).

8. UN (2015), “The guide for business action on the SDGs”, available at: http://sdg.org.ua/images/Compass_Guide_2015_ukr_web_1.pdf (Accessed 24.11.2021).

9. Business, BIAC, and the OECD (2015), “The Sustainable Development Goals”, available at: <http://biac.org>. (Accessed 14.11.2021).

10. The official site of GRI (2017) “Sustainable Development Strategy”, available at: <https://www.globalreporting.org/information/currentpriorities/sustainabledevelopment/Pages/default.aspx> (Accessed 22.10.2020).

11. Markina, I.A. (2016) “Global trends in the implementation of the concept of sustainable development”, *Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu : zb. naukovykh prats*, vol. 5, Pp 77-83.

12. UN (2020), Report of the Secretary-General “Progress towards the Sustainable Development Goals”, available at: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2020/secretary-general-sdg-report-2020--EN.pdf> (Accessed 22.10.2020).

Стаття надійшла до редакції 16.12.2021 р.